

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

27.12.2022. Nr. 1.7-2/1259

Uz 27.09.2022 Nr. 2022/83

SIA “CSE COE”

Balvu novada pašvaldībai

*Par sabiedrību ar ierobežotu atbildību
“BALVU AUTOTRANSPTS”*

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi SIA “CSE COE”¹ iesniegumu, kurā lūgts sniegt KP atzinumu par līdzdalības izvērtējumu (turpmāk – Izvērtējums) kapitālsabiedrībā sabiedrība ar ierobežotu atbildību “BALVU AUTOTRANSPTS” (turpmāk – BA).

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Nemot vērā, ka ir veikts VPIL 88. panta otrajā daļā paredzētais rīcības juridiskais un ekonomiskais izvērtējums, kā arī viedokli ir sniegušas biedrība “Latvijas Pasažieru pārvadātāju asociācija” (turpmāk – LPPA), biedrība “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera” (turpmāk – LTRK) un biedrība “Latvijas Pašvaldību savienība” (turpmāk – LPS), KP sniegs atzinumu par Pašvaldības līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā.

LPPA norādījusi, ka BA darbojas stratēģiski svarīgā nozarē un savā darbībā būtībā pilda valsts sociālo funkciju, t. i., nodrošina iedzīvotāju tiesības uz brīvu, drošu pārvietošanos un iedzīvotāju vajadzību un pieprasījuma pēc sabiedriskā transporta pakalpojumiem apmierināšanu. LPPA, vērtējot visu nozari kopumā neredz būtiskus faktus un pamatojumus tam, lai pašvaldības atteiktos no vēsturiski izveidotām kapitālsabiedrībām, kas šobrīd sniedz sabiedriskā transporta pakalpojumus, bet gan saskata nākotnē iedzīvotāju interešu

¹ SIA “CSE COE”, atbilstoši ar Balvu novada pašvaldību 09.08.2022. noslēgtā pakalpojuma līguma Nr. BNPBNP/2022/4.1/743/LI “Balvu novada pašvaldības līdzdalības izvērtējums pašvaldības kapitālsabiedrībās” noteikumiem veica juridisko, ekonomisko un ietekmes uz konkurenci izvērtējumu kapitālsabiedrībām, kurās Balvu novada pašvaldība ir kapitāldaļu turētāja.

apdraudējumu, tai skaitā konkurences problēmas, ja šādas kapitālsabiedrības tirgū vairs nestrādās.

LTRK norādījusi, ka detalizētāks viedoklis par BA diskusijās ar LTRK biedriem netika izveidots, tāpēc aicinājusi Pašvaldību, lemjot par līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībās, t.sk. BA, ņemt vērā vispārīgos LTRK priekšnoteikumus². Tāpat LTRK aicinājusi pārskatīt Pašvaldības kapitālsabiedrību sniegtos pakalpojumus un pēc iespējas vairāk kapitālsabiedrību darbības nodrošināšanā iesaistīt privāto sektoru.

LPS cita starpā norādījusi, ka tās ieskatā pašvaldībām ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums rūpēties par to, lai konkrētās teritorijās ikvienam iedzīvotājam būtu pieejami nepieciešamie pakalpojumi. Pakalpojumu nodrošināšanas veida un formas izvēle ir katras vienas pašvaldības domes kompetence.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra datiem 100 % BA kapitāldaļu pieder Pašvaldībai³.

Izvērtējumā norādīts BA noteiktais vispārējais stratēģiskais mērķis⁴ - sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšana Balvu novada iedzīvotājiem tādā veidā, kas nodrošina normatīvo aktu prasības. Kā arī BA vīzija – sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzējs, kas nodrošina augstākā līmeņa savlaicīgus, drošus un ērtus pasažieru pārvadājumus, kā arī sniedz kvalitatīvus servisa pakalpojumus savās remontdarbnīcās un paplašina uzņēmuma darbību ar multifunkcionāla kompaktiekrāvēja komercpakalpojumu nodrošināšanu Balvu novada teritorijā.

Galvenais BA darbības finansēšanas avots ir ieņēmumi no pamatdarbības, t. sk. kompensācija par sniegtajiem pasažieru regulārajiem pārvadājumiem atbilstoši Ministru kabineta 28.07.2015. noteikumiem Nr.435 "Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu"⁵. BA nesaņem no Pašvaldības vai valsts budžeta dotācijas zaudējumu segšanai, izņemot iepriekšminēto kompensāciju.

Balvu novada attīstības programmas 2022.-2027.gadam Rīcības un investīciju plānā ir ietvertas plānotās investīcijas elektroautobusu un automobiļu iegādei, indikatīvā summa 300 000 EUR⁶.

BA 26.05.2022. apstiprinātajos statūtos norādīti šādi komercdarbības veidi atbilstoši NACE kalsifikatoram (NACE 2. red.):

- 1) automobiļu apkope un remonts (45.20);
- 2) automobiļu rezerves daļu un piederumu mazumtirdzniecība (45.32);
- 3) pilsētas un piepilsētas pasažieru sauszemes pārvadājumi (49.31);
- 4) citur neklasificēts pasažieru sauszemes transports (49.39);
- 5) uzglabāšana un noliktavu saimniecība (52.10);
- 6) sauszemes transporta palīgdarbības (52.21);
- 7) sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana (68.20);
- 8) citur neklasificētie specializētie būvdarbi (43.99);
- 9) cita veida tīrīšanas darbības (81.29).

² LTRK pamatnostādnes publiskas personas dalībai komercdarbībā. Pieejamas šeit:

https://www.ltrk.lv/sites/default/files/inline-files/LTRK_pn_publisk%C4%81s%20p%C4%81rvaldes%20dal%C4%abba%20komercd_0.pdf

³ <https://info.ur.gov.lv/#/legal-entity/43403001424>

⁴ http://balvi.lv/files/Lemumi/pielikumi/2015/Protokols_nr17/piel_lem_nr.53.pdf

⁵ Ministru kabineta 2015. gada 28. jūlija noteikumi Nr. 435 "Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu". <https://likumi.lv/ta/id/275812>

⁶ http://balvi.lv/2022_GADS/DOKUMENTI/Attistibas_planosanas_dokumenti/Balvu_novada_AP_Ricibas_un_I_nvesticiju_plan_24022022.pdf, Nr. A4.2.2.1.

Izvērtējot BA darbību un statūtos iekļautos komercdarbības veidus, Izvērtējumā secināts, ka atsevišķi komercdarbības veidi ir saistīti ar BA iekšējām vajadzībām, piemēram, *automobiļu apkope un remonts (45.20)*, veicot savu autobusu apkopi un remontu, *uzglabāšana un noliktavu saimniecība (52.10)*, uzglabājot savu transportlīdzekļu uzturēšanai un remontiem nepieciešamās detaļas noliktavā, *citur neklasificētie specializētie būvdarbi (43.99)*, veicot sava nekustamā īpašuma uzturēšanai nepieciešamos remontdarbus; *cita veida tīrīšanas darbības (81.29)*, veicot savu transportlīdzekļu mazgāšanu un tīrīšanu.

Veicot izvērtējumu, netika konstatēts, ka BA veic *automobiļu rezerves daļu un piederumu mazumtirdzniecību (45.32)*, līdz ar to Izvērtējumā rekomendēts izslēgt no BA statūtiem šo komercdarbības veidu.

KP atbalsta BA statūtu pārskatīšanu un precizēšanu atbilstoši faktiskajai kapitālsabiedrības darbībai.

BA ieņēmumi laikā no 2017. līdz 2020. gadam ir bijuši stabili ar nelielām izmaiņām, kas atkarīgas no sniegto pakalpojumu apjoma (izpildīto reisu skaita, pārvadāto pasažieru skaita u.c.). Kā ieņēmums Izvērtējumā minēts 2021. gads, kad BA uz laiku zaudēja tiesības sniegt pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojumus, kā rezultātā attiecīgi samazinājās pārskata gada ieņēmumu apjoms. 2021. gads BA darbībā bija neraksturīgs, jo bija traucēta normāla BA darbība, kas bija saistīts ar VSIA “Autotransporta direkcija” (turpmāk – ATD) 2019.gada jūlijā izsludinātā atklātā konkursa par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu ar autobusiem līdz 2030.gadam 16 maršrutu tīkla daļās sākotnējiem rezultātiem, kas paredzēja sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu maršruta tīkla daļā “Gulbene, Alūksne, Balvi” nodot citam pakalpojumu sniedzējam. Konkursa rezultāti tika pārsūdzēti.⁷

Tādēļ, analizējot BA saimniecisko darbību un sniegto pakalpojumu īpatsvaru BA ieņēmumu struktūrā, Izvērtējumā tika izmantoti BA 2022. gada 2. ceturkšņa operatīvie finanšu dati, jo 2021. gadā, uz laiku pazaudējot tiesības sniegt regulāros pasažieru pārvadājumus ar autobusiem Balvu novadā, BA lietderīgi izmantoja savus resursus un sniedza savai darbībai radniecīgus pakalpojumus (automobiļu apkope un remonts) ārējiem klientiem, kurus normālas darbības apstākļos nesniedz, jo BA remonta bāzes resurss ir paredzēts un pietiekošs tikai savu autobusu uzturēšanai un remontam, lai nodrošinātu BA pamatdarbības pakalpojumu sniegšanu, t.i., pasažieru regulāros pārvadājumus.

BA kopējie ieņēmumi 2022. gada 2. ceturksnī bija 154 979 EUR, kurus sastādīja:

a) ieņēmumi no regulāriem pasažieru sauszemes pārvadājumiem (t.sk. valsts subsīdijas) 136 390 EUR jeb 88,0 % no BA kopējiem ieņēmumiem;

b) ieņēmumi no neregulāriem pasažieru sauszemes pārvadājumiem 1079 EUR jeb 0,7 % no BA kopējiem ieņēmumiem;

c) ieņēmumi no autoostas pakalpojumiem 16 182 EUR jeb 10,4 % no BA kopējiem ieņēmumiem;

d) ieņēmumi no sava un nomāta nekustamā īpašuma izīrēšanas (stāvlaukuma pakalpojumi u.tml.) 1328 EUR jeb 0,9 % no BA kopējiem ieņēmumiem.

Vērtējot ieņēmumu struktūru, secināts, ka BA pamatdarbība ir regulārie pasažieru pārvadājumi un BA sniedz arī ar pamatdarbību cieši saistītus pakalpojumus – autoostas pakalpojumus. Pārējos BA ieņēmumu veidus nevar uzskatīt par nozīmīgiem BA pakalpojumiem, un tie ir saistīti ar BA resursu lietderīgu izmantošanu.

⁷ Atkārtoti tiesības sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus maršruta tīkla daļā “Gulbene, Alūksne, Balvi” BA ieguva ATD veiktajā iepirkuma procedūrā par pagaidu pārvadātāja izvēli sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanai no 01.04.2022. līdz 31.03.2023. (ar tiesībām pagarināt līgumu uz 6 mēnešiem).

Pamatdarbība

Pasažieru regulārie pārvadājumi

BA pamatdarbības veids ir pasažieru regulārie pārvadājumi.⁸ BA veic pasažieru regulāros pārvadājumus pa sauszemi ar autobusiem Balvu novada teritorijā. BA ir izsniegta ATD speciālā atļauja (licence) Nr.PS-00054 (derīga līdz 31.01.2024.) pasažieru komercpārvadājumiem ar autobusu.

BA īpašumā ir visi nepieciešamie ražošanas līdzekļi pakalpojumu nodrošināšanai, tostarp nekustamais īpašums Ezera ielā 3, Balvos,⁹ kas sastāv no administratīvā un darbnīcu kompleksa (administrācijas telpas, garāžas, angārs stāvlaukums), kā arī pasažieru pārvadāšanai nepieciešamie autobusi. Lai nodrošinātu pakalpojumu pilnā apmērā, atsevišķos gadījumos BA ir papildu transporta vienības (autobusus).

Atbilstoši Sabiedriskā transporta pakalpojumu likuma 8.pantam sabiedriskā transporta pakalpojumu pasūtījums tiek organizēts saskaņā ar Publisko iepirkumu likumu vai likumu, kas reglamentē koncesiju piešķiršanu. Pasūtītājs piešķir tiesības sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus maršrutu tīklā, maršrutu tīkla daļā, maršrutā vai reisā.

ATD ir izstrādājusi Sabiedriskā transporta nākotnes koncepciju no 2021. līdz 2030. gadam¹⁰. Saskaņā ar šo koncepciju garantētie valsts pakalpojumi reģionālajā maršrutu tīklā tiek sadalīti 16 maršrutu tīkla teritoriālajās lotēs.

Personu apvienība, kuras sastāvā ir SIA "GULBENES AUTOBUSS" un BA, ir noslēgusi ar ATD 04.02.2022. Līgumu Nr. ATD/ST-2022/06-Gulbene, Alūksne, Balvi par sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu ar autobusiem reģionālās nozīmes tīkla daļā "Gulbene, Alūksne, Balvi". Katrs personu apvienības dalībnieks apņemas sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus saskaņā ar līgumā noteikto apjoma (maršrutu (reisu)) sadalījumu. Līgums stājas spēkā 01.03.2022. un ir spēkā 12 kalendāros mēnešus no sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanas uzsākšanas dienas. Pārvadātājs uzsāk sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu 01.04.2022. un nodrošina sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu līdz 31.03.2023. Pusēm vienojoties, Līguma darbības termiņš var tikt pagarināts līdz sešiem mēnešiem.

BA darbība pasažieru regulāro pārvadājumu jomā negatīvi neietekmē privāto komersantu darbību nozarē, jo BA sniedz pasažieru pārvadājumus ierobežotā tirgū – Balvu novada teritorijā un maršrutos no/uz Balvu novadu.

Kā arī Izvērtējumā norādīts, ka, vērtējot tirgus situāciju sabiedriskā transporta pakalpojumu ar autobusiem nozarē, jāņem vērā arī fakts, ka, neskatoties uz ATD sekmīgi pabeigtajiem iepirkumiem un noslēgtajiem pakalpojumu līgumiem, atsevišķās lotēs izvēlētais pakalpojumu sniedzējs ilgstoši nespēj nodrošināt kvalitatīvu pakalpojumu izpildi, kā rezultātā ir būtiski traucēta pakalpojuma saņemšanas nepārtrauktība, tiek negatīvi ietekmēta iedzīvotāju mobilitāte.

Situācija, ka pretendents iepirkuma procedūrā iesniedz piedāvājumu, tas tiek atzīts par visizdevīgāko un ar pretendentu tiek noslēgts līgums, bet pretendents nespēj līgumu kvalitatīvi izpildīt, var norādīt uz tirgus nepilnībām definētajā tirgū. Sabiedriskā transporta pakalpojuma nodrošināšana ir resursietilpīga, un tā prasa apjomīgus ieguldījumus gan ražošanas līdzekļos

⁸ Pasažieru pārvadāšana ar piemērotiem transportlīdzekļiem saskaņā ar noteiktiem kustības sarakstiem regulāri pa noteiktu maršrutu par iepriekš noteiktu braukšanas un bagāžas pārvadāšanas maksu, kā arī pasažieru pārvadājumi, kuros pasažieri tiek uzņemti vai izlaisti maršrutu apkalpes vietās.

⁹ Zeme zem BA ēkām Ezera ielā 3, Balvos pieder Balvu Romas katoļu draudzei, un par šī zemes gabala iznomāšanu BA ar Balvu Romas katoļu draudzi ir noslēgts 29.12.2021. Zemes gabala nomas līgums. Nomātā zemes gabala kopējā platība ir 35 939 m². Līgums ir noslēgts līdz 31.12.2026., tomēr jau iepriekš tā darbības termiņš ir vairākkārtēji pagarināts, pusēm par to savstarpēji vienojoties.

¹⁰ https://www.atd.lv/sites/default/files/Prezentacija_konkursa_rezultati_Final.pdf

(autobusi, infrastruktūra to uzturēšanai), gan cilvēkresursus (kvalificēti autobusa vadītāji). Tirgus nepilnības konkrētajā tirgū (reģionā) ir saistītas ar komersanta nespēju vai nevēlēšanos veikt nepieciešamās investīcijas infrastruktūras un resursu attīstībā šajā tirgū (reģionā). Tādēļ sabiedriskā transporta pakalpojumu reģionālajos maršrutos ir novērojama situācija, ka vairums pakalpojumu sniedzēju apkalpo sava reģiona teritorijas/maršrutus, vai sadarbojas ar attiecīgā reģiona reģionālo partneri, ja pakalpojums tiek sniegts citā reģionā. Tas norāda uz vietējās infrastruktūras un resursu nozīmīgumu efektīva un ekonomiski pamatota pakalpojuma nodrošināšanā. Kaut arī pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojumu tirgū Latvijā darbojas daudz komersantu, katrā reģionā tirgus situācija var būt atšķirīga.

Ieguvēji no BA sniegtajiem sabiedriskā transporta pakalpojumiem ir iedzīvotāji, kuriem tiek nodrošināta iespēja nokļūt darbavietā, apmeklēt veselības, izglītības, kultūras, sporta, valsts un pašvaldības institūcijas. Eiropas vērtību kontekstā mobilitāte ir Eiropas reģionu ilgtspējīgas attīstības un iedzīvotāju dzīves kvalitātes priekšnoteikums.

Attiecībā uz iespējamo pakalpojumu nodošanu privātajam sektoram, analizējot iespējamos riskus, secināts, ka kā kritisks risks sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanai Balvu novadā tiek identificēts – sabiedriskā transporta pakalpojumu nepārtrauktība. Kā būtisks risks tiek identificēts sabiedriskā transporta pakalpojuma pieejamība, jo pakalpojumu sniedzējs, kas nodrošina sabiedriskā transporta pakalpojumus, tikai vadoties no komerciāliem mērķiem, var būt mazāk ieinteresēts iedziļināties Balvu novada aktuālajos jautājumos, kā rezultātā neizrādīt iniciatīvu attiecībā uz nepieciešamu izmaiņu veikšanu sabiedriskā transporta maršrutu tīklā (reisu skaits, laiki, pieturvietas) vai pat izrādīt pretestību iniciēto izmaiņu ieviešanā, ja tās neatbilst pārvadātāja komerciāliem mērķiem. Kā būtisks risks tiek identificēts arī iespējama cenas pieaugums. Secināts, ka iepriekšminētie riski ilgtermiņā var radīt būtisku apdraudējumu Pašvaldības iedzīvotāju labklājībai un dzīves kvalitātei, tāpēc var uzskatīt, ka iestāšanās gadījumā tie radītu lielāku zaudējumu patērētājam nekā publiskas personas darbības turpināšana tirgū.

Izvērtējumā secināts, ka BA pamatdarbība, kas sevī ietver pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, atbilst pašvaldības autonomajai funkcijai – sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšana, kā arī konstatējams, ka BA veiktie pasažieru regulārie pārvadājumi atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktā paredzētajam nosacījumam, jo tiek nodrošināta sabiedrībai būtiskas pašvaldības autonomās funkcijas izpilde. Savukārt gadījumā, ja sabiedriskā transporta maršrutu tīkla daļā “Gulbene, Alūksne, Balvi” tiek konstatētas tirgus nepilnības, BA veiktie pasažieru regulārie pārvadājumi atbilst arī VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktā paredzētajam nosacījumam, jo tiek novērsta tirgus nepilnība.

Izvērtējumā izteikts priekšlikums BA turpināt pamatdarbības virzienu – pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu – līdz ATD izsludinātā atklātā konkursa par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu ar autobusiem līdz 2033.gadam maršrutu tīkla daļā “Gulbene, Alūksne, Balvi” līguma stāšanos spēkā. Gadījumā, ja BA neiegūst minētā līguma slēgšanas tiesības, izbeigt Pašvaldības tiešo līdzdalību BA.

Papildpakalpojumi

Autoostas pakalpojumu sniegšanas kārtību nosaka Autopārvadājumu likums un uz šī likuma pamata izdotie Ministru kabineta 29.10.2019. noteikumi Nr.502 “Autoostu noteikumi”¹¹. Autopārvadājumu likuma¹² 33. panta trešā daļa nosaka, ka autoostu izvietojumu un skaitu nosaka attiecīgā pašvaldība. Autoostu ierīko un uztur tās īpašnieks vai valdītājs. Tas nozīmē, ka autoostu pakalpojumu tirgū ir dabiskais monopols, jo tiesības sniegt autoostas pakalpojumus konkrētajā reģionā ir ierobežotas. Kaut arī nav ierobežojumu jebkuram

¹¹ Ministru kabineta 2019. gada 29. oktobra noteikumi Nr. 502 "Autoostu noteikumi".

<https://likumi.lv/ta/id/310352>

¹² Autopārvadājumu likums. <https://likumi.lv/ta/id/36720>

komersantam iesaistīties autoostas pakalpojumu sniegšanā (saņemot attiecīgas atļaujas no atbildīgajām institūcijām), Izvērtējumā secināts, ka visticamāk, privāto komersantu, kuri nedarbojas sabiedriskā transporta pakalpojumu jomā, interese nodrošināt autoostas darbību Balvos varētu būt minimāla. Tāpēc var uzskatīt, ka autoostas pakalpojumi, kas, t. sk. ietver arī biļešu kases darbību, pasažieru un autobusu reisu apkalpošanu, informācijas par sabiedriskā transporta pakalpojumiem sniegšanu, ir sabiedriskā transporta pakalpojumu daļa tam pakalpojumu sniedzējam, kurš veic pasažieru regulāros pārvadājumus Balvu novadā.

Vienlaikus attiecībā uz šiem pakalpojumiem netiek identificēti būtiski riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram, kuru iestāšanās gadījumā tie radītu lielāku zaudējumu patērētājam nekā publiskas personas darbības turpināšana tirgū.

BA ir noslēgts 15.11.2008. nomas līgums ar SIA "ALFA DEVELOPMENT" par autoostai nepieciešamās ēkas Balvos, Brīvības ielā 57 un tai pieguļošās teritorijas iznomāšanu.

Pašreiz BA nodrošina Balvu autoostas darbību¹³ un sniedz autoostas pakalpojumus gan savām vajadzībām, gan citiem sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzējiem, kuri iebrauc Balvu autoostā. BA 2021. gadā, sniedzot autoostas pakalpojumus, ir apkalpojusi 18 951 reisu, bet 2022. gada 1. pusgadā 9 778 reisu. Autoostas pakalpojumi pārvadātājiem, ar kuriem ir noslēgti līgumi par autoostas pakalpojumiem, tika sniegti arī 2021. gadā, neskatoties uz faktu, ka 2021. gadā tika pārtraukta BA nodrošināto sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšana (pasažieru regulārie pārvadājumi).

Izvērtējumā secināts, ka BA sniegtie papildpakalpojumi, kas saistīti ar autoostas pakalpojumiem un tās darbības nodrošināšanu, neatbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. vai 2. punktam un ir saglabājami tikai kā BA pamatdarbības – pasažieru regulāro pārvadājumu – sastāvdaļa. Gadījumā, ja BA pārtrauc sniegt pasažieru regulāro pārvadājumu pakalpojumus, piemēram, neiegūstot līguma slēgšanas tiesības ATD izsludinātajā atklātā konkursā par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu ar autobusiem līdz 2033. gadam maršrutu tīkla daļā "Gulbene, Alūksne, Balvi", BA darbība autoostas pakalpojumu sniegšanā ir izbeidzama.

KP viedoklis

KP vērtējumā, pasažieru pārvadājumi reģionālās nozīmes maršrutos nav atzīstami par stratēģiski svarīgu pakalpojumu pašvaldības teritorijā VPIL 88. panta 2. punkta izpratnē, jo stratēģiska starppilsētu maršrutu plānošana un satiksmes organizēšana ir uzdots Sabiedriskā transporta padomei un ATD, kuras ietvaros izvēlētais modelis valsts līmenī, ņemot vērā ekonomisko kopējo realitāti, ietver arī pašvaldību intereses uz tās iedzīvotāju mobilitāti arī ārpus pašvaldības. Tādējādi pašvaldības līdzdalība kapitālsabiedrības formā reģionālos pārvadājumos tiešā veidā nepilda stratēģiskās funkcijas¹⁴.

Izvērtējot BA darbības veidus un sniegtos pakalpojumus, KP secina, ka BA darbojas tirgū, kur pirmšķietami nepastāv tirgus nepilnība un sniegtos pakalpojumus var nodrošināt arī privātie komersanti, pie nosacījuma, ja tie spēj izpildīt ATD iepirkumu rezultātā noslēgto līgumu saistības.

Gadījumā, ja Pašvaldībai nebūtu dalība BA, sabiedriskā transporta pasažieru pārvadājumi reģionālajos maršrutos būtiski netiktu ietekmēti, ņemot vērā, ka iepirkumus sabiedriskā transporta pasažieru pārvadāšanai veic ATD, savukārt pašvaldības funkciju nodrošināšanai Pašvaldība uz tiesību piešķiršanu sniegt konkrētus pārvadājumu pakalpojumus, piemēram, skolēnu pārvadāšanu novada teritorijā, var rīkot atklātu iepirkuma procedūru, un

¹³ ATD ir reģistrējusi Balvu autoostu Reģistrēto autoostu sarakstā ar kārtas Nr.23, piešķirot kategoriju III.

¹⁴ Skat. arī KP apkopojumu par 2020. un 2021. gadā sniegtajiem atzinumiem par publisko personu kapitālsabiedrību darbību sabiedriskā transporta un autostāvvietu pakalpojumu sniegšanas jomā

<https://www.kp.gov.lv/lv/media/9989/download>

tiesības sniegt pakalpojumus var iegūt jebkurš iepirkuma prasībām atbilstošs privātais komersants.

KP piekrīt Izvērtējumā minētajam, ka Pašvaldības līdzdalība BA ir jāsaglabā līdz ATD un personu apvienības, kuras sastāvā ir arī BA, 04.02.2022. noslēgtā līguma Nr. ATD/ ST-2022/06 "Gulbene, Alūksne, Balvi" darbības termiņa beigām, proti, 31.03.2023. Beidzoties ATD līguma termiņam, ja tirgū netiks konstatētas tirgus nepilnības, līdzdalība BA ir jāpārvērtē.

Nemot vērā, ka saskaņā ar Izvērtējumu būtiskākā BA darbības joma (saskaņā ar 2022. gada 2. ceturkšņa datiem – 88 %) ir sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšana, tad, BA nesaņemot jaunu ATD pasūtījumu pēc 31.03.2023. par sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu reģionālās nozīmes maršrutos maršrutu tīkla daļā "Gulbene, Alūksne, Balvi", Pašvaldība varētu lemt par BA reorganizāciju un, iespējams, līdzdalības izbeigšanu. Vienlaikus tādā gadījumā Pašvaldībai būs jāvērtē, kā efektīvi nodrošināt autoostas darbību un apsaimniekošanu, t.sk., vērtējot iespējamību autoostas apsaimniekošanas nodrošināšanu uzticēt privātam komersantam konkursa kārtībā. Vienlaikus vērtējama arī skolēnu pārvadājumu nodošana konkursa kārtībā privātajiem komersantiem.

KP secina, ka pakalpojums automobiļu apkope un remonts ir saistīts ar BA pamatdarbības – sabiedrisko pasažieru pārvadājumu nodrošināšanu, proti, lai, BA ar saviem resursiem veicot apkopi, sīkus remontus, varētu nodrošināt to operativitāti, kas ir svarīga pamatdarbības veikšanai. Vienlaikus KP vērs uzmanību, ka neatbalsta, BA mērķtiecīgu darbību šo pakalpojumu tirgū.

Tāpat arī, KP ieskatā, ņemot vērā Izvērtējumā norādīto informāciju par BA vīziju, kas ietver BA darbības paplašināšanu ar multifunkcionāla kompaktiekrāvēja komercpakalpojumu nodrošināšanu Pašvaldības teritorijā, KP norāda, ka izvērtējums atbilstoši VPIL 88. pantam ir veicams par visiem publiskas personas kapitālsabiedrības darbības veidiem, t.sk., paplašinot kapitālsabiedrības darbību un uzsākot jaunu pakalpojumu sniegšanu. KP norāda, ka attiecīgais pakalpojums, tās ieskatā, nevarētu tikt vērtēts kā stratēģiski svarīgs pakalpojums atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktam. Lai pakalpojuma sniegšana varētu tikt vērtēta kā atbilstoša VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam, būtu jākonstatē tirgus nepilnība konkrēto pakalpojumu sniegšanā.

KP secina, ka BA attiecīgās tehnikas iegādei ir organizējis publisko iepirkumu¹⁵. Attiecīgi, KP vērs Pašvaldības un BA uzmanību, ka, tās ieskatā, varētu tikt atbalstīta publiskas personas kapitālsabiedrības rīcībā esošu brīvo resursu izmantošana, lai sniegtu pakalpojumus, attiecībā uz kuriem var tikt konstatēta tirgus nepilnība. Tomēr nebūtu atbalstāma resursu ieguldīšana jaunu pakalpojumu attīstīšanā bez rūpīgi veiktas izpētes un atbilstoša VPIL 88. panta pirmās daļas pamatojuma.

KP ieskatā, kā stratēģiski svarīgs vērtējams Kapitālsabiedrības papildu pakalpojums – autoostas darbība. KP norāda, ka autoostas darbības nodrošināšana ir būtiska un neatņemama sabiedriskā transporta pakalpojuma sastāvdaļa, kas nodrošina dažādu maršrutu savienojamību un pilsētas attīstību, līdz ar to autoostas darbība ir atzīstama par pakalpojumu, kura sniegšana pamatojama ar VPIL 88. panta 2. un 3. punktā minētajiem izņēmumiem. Arī Latvijas Lielo pilsētu asociācija uzskata, ka, lai nodrošinātu pasažieru pārvadājumus, būtiski ir nodrošināt arī autoostu darbību. Turklāt autoosta līdz ar transporta pakalpojumu īstenošanu nodrošina iedzīvotājiem arī citu svarīgu pakalpojumu pieejamību – pašvaldībai atbilstoši Sabiedriskā transporta pakalpojumu likumam ir jāgarantē, ka iedzīvotājiem tiek nodrošināta iespēja nokļūt uz izglītības iestādēm, ārstniecības iestādēm, darbavietām un pašvaldību institūcijām to darba laikā, līdz ar to pašvaldība ar autoostas darbību var palīdzēt nodrošināt šīs pašvaldības autonomās funkcijas. Tādēļ autoostas darbība ir stratēģiski nozīmīga pašvaldībai un administratīvās teritorijas attīstībai kopumā. ņemot vērā, ka autoostas obligāti sniedzamo

¹⁵ <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier>

pakalpojumu apjoms un maksa tiek noteikta saskaņā ar Ministru kabineta 29.10.2019. noteikumiem Nr. 502 "Autoostu noteikumi", piemērojot visiem pārvadātājiem vienādu autoostas pakalpojumu maksu un tiek nodrošināta arī privātā sektora iesaiste autoostas darbībā (to apsaimniekošanu un uzturēšanu bieži vien veic ārpakalpojumā privātie komersanti), tad, Latvijas Lielo pilsētu asociācijas ieskatā, ir akceptējams, ka pašvaldības un to kapitālsabiedrības nodrošina autoostu darbību¹⁶.

KP piekrīt Izvērtējumā norādītajam, ka sabiedriskā transporta pakalpojumos un ar tiem saistītajos pakalpojumos sabiedrības interesēs ir būtiski nodrošināt pakalpojumu nepārtrauktību. Iepriekšminētais ņemams vērā, Pašvaldībai vērtējot efektīvākos risinājumus mērķa sasniegšanai un lemjot par iespējamām izmaiņām BA.

Priekšsēdētājs

J. Gaiķis

¹⁶ Sk. KP apkopojumu par 2020. un 2021. gadā sniegtajiem atzinumiem par publisko personu kapitālsabiedrību darbību sabiedriskā transporta un autostāvvietu pakalpojumu sniegšanas jomā <https://www.kp.gov.lv/lv/media/9989/download>